

Lithostratigraphic subdivision of the Paleozoic sedimentary and metasedimentary rocks in the Kraishte region: a review

Литостратиграфска подялба на палеозойските седиментни и метаседиментни скали в Краището: обзор

Valeri Sachanski
Валери Сачански

Geological Institute, Bulgarian Academy of Sciences, Acad. G. Bonchev Str., Bl. 24, 1113 Sofia, Bulgaria;
E-mail: v_sachanski@geology.bas.bg

Ключови думи: литостратиграфия, метаседименти, палеозой, Краище.

При съставянето на геоложката карта на България в М 1:50 000 картен лист Филиповци, се яви необходимостта ясно да се дефинират картируемите палеозойски седиментни и метаседиментни литостратиграфски единици, независимо от техния формален статут на валидно използваемо име или на голо име (Тенчов, 1993; Загорчев, 1995; Янев, 1995). Тези скали изграждат основното тяло на Пенкъвския навлак, разположените на изток от него клипи и част от Любашката моноклинала.

За всяка от тези три зони има отделна литостратиграфска подялба. В Пенкъвския навлак е приложима предложената от Първанов (1967). От отделените от него литостратиграфски единици на к. л. Филиповци се разкриват Бъзовишката зеленошистна „свита“, Косовската въгленкарбонатна „свита“ и Мелненската псефитна „свита“. Ако се разглеждат като слоести единици те имат формален статут на голи имена, тъй като не е посочен типов разрез. Бончев и др. (1960) разглеждат първите две като една слабо-метаморфозирана седиментна серия (отнесена към ордовика), нормалният профил на която не може да се установи поради силната ѝ тектонска преработка. Тези единици могат да се тълкуват като официални неслоести метаморфити (Бъзовишки зелени шисти, Косовски метааргилити и варовици и Мелненски метапсефити). В Косовските метааргилити и варовици, съобразно възможностите на мащаба, могат да се отделят варовиковите тела.

Клипите на Пенкъвския навлак са изградени от няколко литостратиграфски единици, които са по-слабо тектонски променени и могат да се разглеждат като слоести латерални корелати на Косовските метааргилити и варовици

(Zagorchev, 2001). Отделят се (Спасов, 1973) следните девонски единици: подложка – тъмни до черни аргилити с лудлоуски граптолити (Малоречка свита в Свогенско – Сачански, Тенчов, 1993), Врабченска свита (горен силур–долен девон, Sachanski et al., 2005), Здравкова свита (горен емс–долен айфел), Стайчовска свита (горен айфел–долен живет), Тръновдолска свита (горен живет–долен фран) и изграждащата единствено Берайнската клипа – Берайнска свита (горен фран–долен турне). На геоложката карта в М 1:100 000 (к. л. Власотнице и Брезник) Здравковата и Стайчовската свита са отделени като аргилитов комплекс (Загорчев, 1995). Янев (Tenchov, Yanev, 1987) разглежда Стайчовската свита, като динамометаморфозирана част от една единна аргилитна последователност, при която по-зеленикавият облик се дължи на хлоритизация. Naydoutov, Yanev (1997) и Yanev et al. (1995) не я включват в илюстрираните литостратиграфски схеми. Литоложката характеристика на Стайчовската свита освен аргилити (сиви, сиво-зелени), включва и по-песъчливи нива, а в горната ѝ част и конгломерати. На приложената геоложка карта Спасов (1973) дава Стайчовската и Тръновдолската свита с един растер. Ако има реално основание за отделянето на такава единица (единствено по преценка на геолозите, картиращи района) и мащаба позволява, такива седименти могат да се отделят като Стайчовски член на Здравковата или Тръновдолската свита. Съществуват различни виждания за номенклатурното положение на Мелненската и Тръновдолската свита (Тенчов, 1993; Загорчев, 1995). За Тръновдолската свита има посочен, но неопиан типов разрез, което дава основание на Тенчов (1993), да я разглежда като официална ли-

гостратиграфска единица за разлика от Мелненската свита (голо име без посочен типов разрез). Zagorchev (2001) възприема Тръновдолската свита, както за Пенкьовския навлак, така и за неговите клипи.

В Любашката моноклинала са отделени следните литостратиграфски единици изградени от палеозойски седименти (Спасов, 1963, 1973; Янев, Спасов, 1985; Янев, 1995). Най-ниско в стратиграфско отношение са тъмните до черни аргилити с лудлоуски граптолити (Малоречка свита в Свогенско – Сачански, Тенчов, 1993). Следват сиви, на места ивичести аргилити с прослойки от варовици и тъмни алевритови аргилити с граптолити, отнесени от Спасов (1973) към долната част на Вrabченската свита. Те могат да се разглеждат и като една по-карбонатна разновидност на отделената в Свогенско Ябуковдолска свита (Сачански, Тенчов, 1993) или като скали с преходни между двете свити белези (Вrabченска-Ябуковдолска свита). Над тях следват черни аргилити с долнодевонски граптолити (Градищенска свита – Спасов, 1973). Тези свити могат да се обединят в една група (с общ литоложки белег – аргилити) и да се отразят с един растер на

геоложката карта, тъй като дебелината на отделните свити не позволява те да бъдат отразени самостоятелно. Подобен подход е възприет при съставянето на к. л. М 1:100 000 Власотнице и Брезник (Янев, 1995). Палеозойската седиментна последователност, разкриваща се в Любашката моноклинала, завършва с Черногорската група, представена от Пърчарската, Тумбешката и Пропапнишката свити (Янев, Спасов, 1985). Черните лидити от основата на Пърчарската свита, описани в спомагателния ѝ разрез по Мали Вучи дол, са важен литоложки репер. Съществуването на олистолити в Пърчарската свита (Янев, 1995) или значителен стратиграфски хиатус (Спасов в: Янев, Спасов, 1985) между нея и долнодевонските черни аргилити е възможност, която внимателно трябва да се разгледа, като се има предвид, че между девонските черни аргилити, лежащите над тях черни лидити и първите пясъчникови пластовете от девонския флиш се наблюдават и нормални взаимоотношения.

Благодарности: Изследванията се провеждат с финансовата подкрепа на НС „Научни изследвания“ към МОН, договор НЗ 1404.

Литература

- Бончев, Е., Ю. Карагюлева, В. Костадинов, Ж. Манолов, Й. Каменова, Е. Динков, Д. Бакалова, Р. Манолова. 1960. Основи за тектониката на Крайщето и прилежащите му земи. – *Тр. геол. България, сер. стратигр. и тект.*, 1, 7–92.
- Загорчев, И. 1995. Долен палеозой от Пенкьовско-Елешнишката единица. – В: Чешитев, Г. (Ред.). *Обяснителна записка към геоложка карта на България М 1:100 000. Картни листове Власотнице и Брезник*. С., Геология и геофизика АД към КГМР, 10–14.
- Първанов, Б. 1967. Опит за стратиграфско поделение на метаморфните скали в централния и южния дял на Крайщето. – *Юбил. сборник, Ком. по геол.*, 317–323.
- Сачански, В., Я. Тенчов. 1993. Литостратиграфска поделба на силурските седименти в Свогенската антиклинала. – *Сп. Бълг. геол. д-во*, 54, 1, 71–81.
- Спасов, Х. 1963. Горният лудлоу с *Monograptus hercynicus* и границата му с девона при с. Станьовци, Пернишко. – *Сп. Бълг. геол. д-во*, 24, 2, 119–141.
- Спасов, Х. 1973. Стратиграфия на девона в Югозападна България. – *Изв. Геол. инст., сер. стратигр. и литол.*, 22, 5–38.
- Тенчов, Я. 1965. Горен девон в ядката на Свогенската антиклинала. – *Сп. Бълг. геол. д-во*, 26, 1, 109–112.
- Тенчов, Я. (Ред.). 1993. *Речник на българските официални литостратиграфски единици (1882–1992)*. С., БАН, 397 с.
- Янев, С. 1995. Долен палеозой от Любашката единица и Средногорската зона. – В: Чешитев, Г. (Ред.). *Обяснителна записка към геоложка карта на България М 1:100 000. Картни листове Власотнице и Брезник*. С., Геология и геофизика АД към КГМР, 14–17.
- Янев, С., Х. Спасов. 1985. Литостратиграфия на флишкия девон между Трън и Темелково (Югозападна България). – *Палеонт., стратигр. и литол.*, 21, 88–97.
- Haydoutov, I., S. Yanev. 1997. The Protomoesian microcontilic of Balkan Peninsula – a peri-Gondwanaland piece. – *Tectonophysics*, 272, 2–4, 303–313.
- Sachanski, V., I. Boncheva, I. Lakova. 2005. A continuous section across the Silurian-Devonian boundary in the Kraishite region: graptolite and conodont biostratigraphy. – In: Yanev, Y. (Ed.). *Proceedings of the Jubilee International Conference “80 years Bulgarian Geological Society”*, 18–20.
- Tenchov, Y., S. Yanev. 1987. *The Paleozoic sediments in Bulgaria*. Guide Book Symposium and working meeting of Project 5.1 of the Problem Commission IX. Sofia, October 12–21, 1987, 86 p.
- Yanev, S., Tz. Tzankov, I. Boncheva. 1995. Lithostratigraphy and Late Alpine Structure of the Palaeozoic Terrains in the Sipka Part of Stara Planina Mountains. – *Geologica Balc.*, 25, 2, 3–26.
- Zagorchev, I. 2001. Geology of SW Bulgaria: an overview. – *Geologica Balc.*, 21, 1–2, 3–52.